

اشاره:

صنعت بسته‌بندی در ایران، صنعتی نوپاست که تقریباً سه دهه از عمر آن می‌گذرد. اگر مسأله تکنولوژی (فن‌آوری) و استفاده از ابزارها و تجهیزات نوین در بسته‌بندی را مدنظر قرار دهیم، عمر این صنعت در ایران به دو دهه می‌رسد.

با وجود پیشرفت‌هایی که به ویژه در سال‌های اخیر در صنعت بسته‌بندی حاصل شده، و سرمایه‌گذاری‌هایی که در این زمینه انجام شده است، این صنعت برای تأمین مواد اولیه و تجهیزات کارخانه‌ای هنوز تا حدود زیادی به خارج وابستگی دارد. گسستن زنجیر وابستگی و خوداتکایی در صنعت بسته‌بندی نیز مانند دیگر رشته‌ها به ابتکار، نوآوری، مدیریت و سرمایه‌گذاری با توجه به منابع در دسترس و استعدادها و امکانات داخلی نیاز دارد.

با عنایت به این مسأله که بسته‌بندی بهداشتی و مطلوب، سلامت جامعه را تضمین می‌کند، گسترش صنعت بسته‌بندی برای رعایت بهداشت عمومی و نیز بهبود درآمدهای حاصل از صادرات غیرنفتی ضروری است.

با این حال دیدگاه‌های مختلفی درباره نحوه گسترش و توسعه این صنعت وجود دارد. خبرنگار نشریه «بورسی‌های بازرگانی» در این گزارش، گفت وگویی با آقای مهندس علیرضا قدس طینت، رییس هیأت‌مدیره صنایع غذایی چین دربارۀ سیستم‌های بسته‌بندی و نیز روش‌های بسته‌بندی متناسب با استعدادها و پتانسیل‌های داخلی دارد که با هم می‌خوانیم:

کمپوت، روغن نباتی، فرآورده‌های نفتی و... از خارج وارد می‌شود، در حالی که این امکان وجود داشت که با حدود ۲۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری، واحد تولید ورق حلب به‌عنوان صنعت پایین‌دست در مجتمع عظیم فولاد مبارکه احداث شود.

○ در زنجیره صنایع فولاد کشور، تولید ورق حلبی وجود ندارد و هنوز این ماده از خارج وارد می‌شود، در حالی که این امکان وجود داشت که با حدود ۲۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری، واحد تولید ورق حلبی در جنب مجتمع عظیم فولاد مبارکه احداث شود.

رییس هیأت‌مدیره صنایع غذایی چین اظهار داشت: نسبت هزینه بسته‌بندی به قیمت فروش کالا در صنعت بسته‌بندی بسیار مهم است که در ایران

نکردن در صنایع بسته‌بندی در سال‌های اخیر سبب شد که حدود ۲۵۰ میلیون دلار از منابع ارزی کشور در واقع سوخت شود.

○ سرمایه‌گذاری نکردن در صنایع بسته‌بندی در سال‌های اخیر سبب شد که ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلیون دلار از منابع ارزی هدر رود و سوخت شود.

وی گفت: سالانه حدود ۵۰ هزار تن ورق برای بسته‌بندی محصولات کنسروی به ارزش ۴۰ تا ۵۰ میلیون دلار، وارد می‌شود. چنانچه بخشی از این منابع ارزی، صرف سرمایه‌گذاری در صنایع شیشه برای بسته‌بندی محصولات غذایی جهت عرضه در بازار داخلی می‌شد، ارزیابی بسته‌بندی محصولات کنسروی به یک پنجم (۲۰ درصد) تقلیل می‌یافت.

وی گفت: در زنجیره صنایع فولاد کشور، تولید ورق حلبی برای کنسرو،

ارزبری در صنایع بسته‌بندی

تعیین جهت حرکت در توسعه صنایع بسته‌بندی ضروری است. برای بسته‌بندی کالاها جهت عرضه در بازار داخلی تکیه بر کاهش ارزبری و برای بسته‌بندی کالاهای صادراتی تکیه بر افزایش ارزآوری برای اقتصاد ملی ضرورت دارد.

مهندس علیرضا قدس طینت ضمن اعلام این مطلب افزود: سرمایه‌گذاری

بیش از عرف بین‌المللی می‌باشد. در بازارهای بین‌المللی این نسبت به ۱۵ تا ۲۰ درصد می‌رسد و چنانچه بالاتر از ۲۰ درصد باشد، تولیدکنندگان به تغییر شیوه بسته‌بندی روی می‌آورند.

وی اظهار داشت: در سال‌های اخیر با توجه به تعدیل نرخ ارز و حذف ارزهای یارانه‌دار، نسبت هزینه بسته‌بندی به قیمت فروش کالاها در ایران افزایش یافته و سرانجام به مصرف‌کننده نهایی تحمیل شده است.

وی با اشاره به رشد جمعیت کشور در ۱۲ سال آینده گفت: استفاده از قوطی حلبی برای بسته‌بندی گران خواهد بود و لذا ضرورت دارد که به تدریج به سمت بسته‌بندی‌های کم‌وزن‌تر با نسبت هزینه پایین‌تر به قیمت فروش، حرکت کنیم و این نسبت را برای مصرف‌کننده به حدود ۱۵ درصد برسانیم.

○ با تعدیل نرخ ارز و حذف ارزهای یارانه‌دار، نسبت هزینه بسته‌بندی به قیمت فروش کالاها در ایران افزایش یافته و سرانجام به مصرف‌کننده نهایی تحمیل شده است.

مهندس قدس طینت اظهار داشت: مصرف سرمایه فناپذیر «نفت» عقلایی نیست، بلکه درآمد حاصل از این ثروت باید به سرمایه‌گذاری‌های فناپذیر به صورت تکنولوژی تبدیل شود.

وی گفت: منابع ارزی باید به گونه‌ای تخصیص یابد که از این امکان به صورت بهینه استفاده شود. در صنعت بسته‌بندی نیز باید به گونه‌ای اقدام شود که بار غیرمنصفانه به مصرف‌کننده تحمیل نکند. وی با اشاره به رهنمودهای اخیر مقام معظم رهبری، درباره حرکت به سوی

اقتصاد غیرمتکی به نفت، اظهار داشت: برای صدور ۳۰۰ تن نفت در دقیقه یا ۴۰۰ هزار تن در روز، همه نوع انگیزه وجود دارد، اما متأسفانه با گسترش فرهنگ مصرفی، آنچه را که از فروش نفت به دست می‌آوریم، از دست می‌دهیم.

در واقع انگیزه کافی برای سرمایه‌گذاری ارز حاصل از نفت، وجود ندارد.

○ با رشد جمعیت کشور در سال‌های آینده، ضرورت دارد به سمت بسته‌بندی‌های کم‌وزن‌تر و با نسبت هزینه پایین‌تر حرکت کنیم تا بتوانیم نسبت هزینه بسته‌بندی به قیمت فروش کالا را برای مصرف‌کننده به حدود ۱۵ درصد برسانیم.

وی اظهار امیدواری کرد که با سرمشق قرار گرفتن رهنمودهای مقام معظم رهبری، اقتصاد کشور برای سال‌های آتی و نسل‌های آینده آماده شود و افزود اگر درآمد کافی از فروش نفت در سال‌های آتی به دست نیاید، روند فعالیت‌های اقتصادی کشور، گیر خواهد کرد.

وی تصریح کرد که تصمیم‌گیری مدیران بنگاه‌های اقتصادی و مسؤولان و برنامه‌ریزان باید بر پایه کاهش هزینه ارزی (ارزبری) و بالا بردن ارزآوری برای اقتصاد ملی شکل بگیرد.

مهندس قدس طینت با برشمردن مزیت‌های مختلف بسته‌بندی کالاها با روش‌های گوناگون (استفاده از قوطی حلبی، کاغذ لامینه، پلاستیک‌های لامینه، شیشه و...) گفت: فقدان صنایع بازیافت در کشور سبب شده است که قوطی حلبی پس از مصرف کالا به دور ریخته شود. با توجه به استفاده از ورق، قلع و لاک در بسته‌بندی

کنسروی با قوطی که به راحتی در طبیعت تجزیه نمی‌شود، این‌گونه زباله‌ها در آینده مشکلات زیست‌محیطی ایجاد خواهد کرد. وی گفت: مظروف شیشه برای بسته‌بندی، پس از استفاده از کالا قابل مصرف می‌باشد. شیشه را می‌توان ذوب کرد و بار دیگر ظروف شیشه‌ای قابل مصرف ساخت. شیشه حتی اگر خرد شود، در طبیعت تجزیه می‌شود و از آنجا که ماده اولیه آن کانی است، به محیط زیست صدمه نمی‌زند.

○ قوطی‌های حلبی به راحتی در طبیعت تجزیه نمی‌شوند و برای محیط زیست زیان‌آور می‌باشند.

وی ضمن مقایسه ارزی شیشه، قوطی و پلاستیک‌های لامینه اظهار داشت: وزن بسته‌بندی قوطی حلبی با گنجایش یک لیتر ۱۱۳ گرم، هزینه ارزی آن ۱۶/۶۰ سنت و کل قیمت بسته‌بندی یک واحد آن ۱۰۳۰ ریال است و به این ترتیب هزینه ارزی یک تن مواد بسته‌بندی قوطی به ۱۲۵۰ دلار می‌رسد. در حالی که وزن بسته‌بندی با گنجایش یک لیتر از جنس شیشه ۴۸۸ گرم، ارزی آن ۵۰۰ سنت و کل قیمت بسته‌بندی آن ۵۰۰ ریال می‌شود. هزینه ارزی یک تن مواد بسته‌بندی شیشه‌ای ۱۰۰ دلار است. اگر درب شیشه از جنس فلز انتخاب شود نیز ارزی یک واحد بسته‌بندی با گنجایش یک لیتر به ۰/۱۳ سنت و هزینه ارزی یک تن مواد بسته‌بندی آن به ۱۰۰ دلار می‌رسد.

وی افزود: با استفاده از شیشه، وزن محصول بسته‌بندی شده افزایش می‌یابد، اما هزینه ارزی آن کمتر از یک دوازدهم (۱/۱۳) هر تن مواد بسته‌بندی قوطی است.

دهد.

وی با مقایسه ارزیابی واردات ورق حلب و مواد اولیه کاغذهای لامینه اظهار داشت: برای بسته‌بندی ۵۰۰ هزار تن کالا در قوطی حلبی، لازم است ۵۰ هزار تن ورق حلب وارد شود، در حالی که برای بسته‌بندی همین میزان محصول واردات ۵ هزار تن مواد اولیه لامینه کافی است.

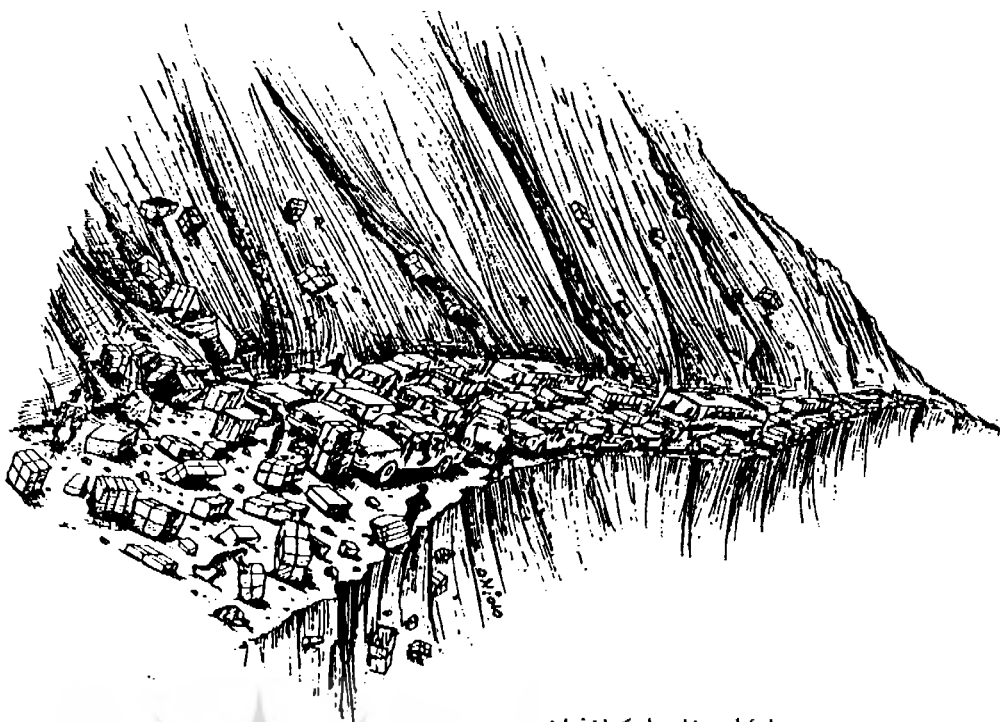
وی تصریح کرد: صنایع بسته‌بندی قوطی حلبی بسیار گران است و اغلب در کشورهای توسعه‌یافته نیز برای بسته‌بندی محصولات لوکس مورد استفاده می‌باشد. البته قوطی حلبی مزایایی نظیر انتقال حرارت را نیز دارد.

وی بر ضرورت ایجاد توسعه صنایع بازیافت در ایران تأکید کرد و گفت: مصرف‌کنندگان در کشورهای پیشرفته صنعتی هنگام دور ریختن زباله‌ها، آنها را از یکدیگر جدا می‌کنند (شیشه، کاغذ، قوطی و دیگر زباله‌ها) و در ظروف مختلف می‌اندازند. در این کشورها زباله‌های جدا شده از یکدیگر، مواد اولیه موردنیاز صنایع بازیافت را تأمین می‌کنند.

قرار است کارخانه تولید کاغذ لامینه در ایران ایجاد شود. طرح توسعه نیشکر و صنایع جانبی آن، مجموعه‌ای است که می‌تواند مواد اولیه کاغذهای لامینه را به وفور عرضه کند.

وی تصریح کرد که زباله‌ها و قبرستان‌های صنعتی محیط زیست انسان را تهدید می‌کنند و در بلندمدت تبعات ناگواری دارند.

در جدول و نمودار پیوست، هزینه ارزیابی روش‌های مختلف بسته‌بندی به نمایش درآمده است.

○ با وجود ذخیره عظیم هیدروکربن در کشور و راه‌اندازی مجتمع عظیم پتروشیمی بندر امام و اراک، پلی‌پروپیلن موردنیاز برای تولید پلاستیک‌های لامینه در دسترس خواهد بود.

وی با اشاره به ورود دستگاه‌های تترایک از روسیه، استفاده از کاغذهای لامینه برای بسته‌بندی آبمیوه، شیرینی و لبنیات را توصیه کرد و افزود: قرار است کارخانه تولید کاغذهای لامینه در کشور احداث شود. در حال حاضر امکانات تولید این نوع کاغذ در کشور وجود ندارد، اما مواد اولیه آن در روسیه فراوان می‌باشد و می‌توان با وارد کردن این مواد و تبدیل آن به کاغذ لامینه، از این فرصت برای گسترش صنایع بسته‌بندی استفاده کرد.

مهندس قدس‌طینت گفت: طرح توسعه نیشکر و صنایع جانبی آن، مجموعه‌ای است که می‌تواند مواد اولیه کاغذهای لامینه را به وفور در دسترس قرار

وی درباره استفاده از کاغذ لامینه اظهار داشت: وزن بسته‌بندی با گنجایش یک لیتر از کاغذ لامینه ۲۶ گرم، هزینه ارزی آن ۱۶ سنت و کل قیمت بسته‌بندی یک واحد به ۴۸۰ ریال می‌رسد. هزینه ارزی یک تن مواد بسته‌بندی کاغذ لامینه ۶۱۵۳ دلار است.

کاغذهای لامینه به جهت سبک وزنی آن، هزینه ارزی کمتری نسبت به قوطی (برای هر واحد) به مصرف‌کننده تحمیل می‌کند. هر اندازه که مواد اولیه این نوع بسته‌بندی گران باشد، دوازده برابر بسته‌بندی با قوطی حلبی نخواهد بود.

وی با اشاره به ذخایر هیدروکربن کشور و راه‌اندازی پلی‌پروپیلن در مجتمع پتروشیمی بندر امام و اراک و نیز تولید آتی این نوع پلیمر در مجتمع پتروشیمی تبریز اظهار داشت: برای بسته‌بندی مواد مایع و نیمه‌مایع باید به تدریج به سمت استفاده از پلاستیک‌های لامینه که وزن بسته‌بندی اندکی نیز دارند، پیش برویم و هزینه بسته‌بندی برای مصرف‌کننده را در حدود ۱۵ درصد نگه داریم.

جدول مقایسه وزن و قیمت مواد بسته بندی

نوع بسته بندی	وزن بسته بندی با گنجایش یک لیتر (گرم)	ارزبری یک واحد بسته بندی با گنجایش یک لیتر	قیمت بسته بندی با گنجایش یک لیتر (ریال)	هزینه ارزی یک تن مواد بسته بندی (دلار)
قوطی	۱۱۳	۱۶/۶۰ سنت	۱۰۳۰	۱۲۵۰
شیشه	۴۸۸	۵ سنت	۵۰۰	۱۰۰
درب شیشه فلزی	۱۴	۰/۱۲ سنت	۵۶۰	۱۰۰
کاغذ لامپنه	۲۶	۱۶ سنت	۴۸۰	۶۱۵۳
کیسه لامپنه	۱۰	۰/۷۵ سنت	کمتر از ۲۰۰	۷۵۰
تیوپ آلومینیوم	۵۵	۱۸ سنت	۹۵۰	۳۴۷۲

نمودار مقایسه قیمت بسته بندی و هزینه ارزی واحد

بسته بندی با گنجایش یک لیتر

قیمت به ریال هزینه به سنت

